

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-228-9-80>

**APPLICATION OF CONCEPTS AND TECHNIQUES OF
HEURISTIC EDUCATION IN UKRAINIAN HIGHER EDUCATION
INSTITUTION**

**ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЙ І ТЕХНОЛОГІЙ ЕВРИСТИЧНОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ**

Nefedchenko O. I.

*Doctor of Philosophy
Senior Lecturer at the Foreign Languages
Department
Sumy State University
Sumy, Ukraine*

Нефедченко О. І.

*доктор філософії,
старший викладач
кафедри іноземних мов
Сумський державний університет
м. Суми, Україна*

Nefedchenko V. F.

*Candidate of Physical and Mathematical
Sciences,
Associate Professor at the Department of
Electronics, General and Applied Physics
Sumy State University
Sumy, Ukraine*

Нефедченко В. Ф.

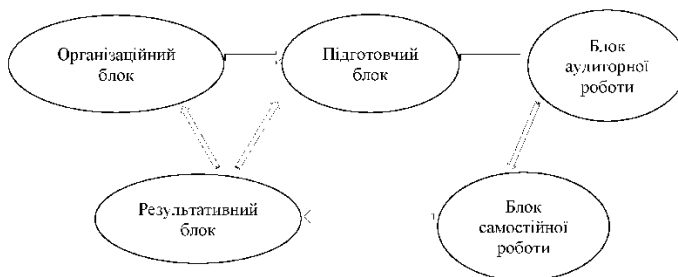
*кандидат фізико-математичних наук,
доцент кафедри електроніки,
загальної та прикладної фізики
Сумський державний університет
м. Суми, Україна*

Щоб задіяти студентів в активний освітній процес, потрібно змінити традиційну систему вищої освіти, впроваджуючи інноваційні концепції і технології освітнього процесу. Поширена за останні роки дистанційна освіта показала, що переважна більшість студентів здатна реально працювати самостійно, використовуючи літературу, інтернет-ресурси, різні навчальні платформи. Роль пасивних слухачів не задовольняє нове «цифрове» покоління, яке прагне йти в ногу з часом та вимагає поваги до себе як до особистості. У Законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2016), у Концепції «Нова українська школа» (2016) наголошено на модернізації існуючої переважно передавальної, репродуктивної освіти, перехід від *традиційної* моделі професійної підготовки фахівців до *інноваційної*, де відбувається дружня й ефективна співпраця педагога зі студентом, сконцентрована на продуктивній самостійній пізнавальній діяльності майбутніх фахівців, на «відкритті» і конструюванні ними власного професійного освітнього продукту як основи евристичної освіти сьогодення.

Аналізуючи праці зарубіжних (Н. Барбаліс, А. Маслоу, К. Роджерс, П. Фрейре) і вітчизняних (В. Андрєєв, А. Король, Б. Коротяєв, М. Лазарєв, А. Хуторської) науковців, ми дійшли висновку, що саме

евристична освіта, з її новими концепціями і технологіями найбільш затребувана сучасним «цифровим» поколінням, яке категорично протестує проти шаблонів, стереотипів та будь-якого нав'язування чужої думки. Тому одне з важливих завдань спрямувати потік бурхливої енергії студентів в правильне русло: навчити їх добувати знання самостійно, правильно конструювати й ставити суттєві запитання, аналізувати інформацію, робити висновки, створювати власний освітній продукт спочатку в стінах ЗВО, а потім і в професійній діяльності.

На основі результатів наукових праць дослідників евристичної освіти та власного досвіду її застосування ми розробили модель організації занять зі студентами університету із включенням технологій евристичної освіти і пропонуємо її для дискусійного обговорення з колегами і читачами.

I. *Організаційний блок* передбачає створення доброзичливої, відкритої до співтворчості атмосфери; точна і зрозуміла постановка загальної мети і завдань; підбір потрібної літератури, інтернет-сайтів.

II. *Підготовчий блок*. Самостійна обробка студентами навчальної літератури, отриманої від викладача заздалегідь.

III. *Блок аудиторної роботи*. 1. Обговорення учасниками навчального процесу опрацьованого матеріалу, з'ясування незрозумілих понять (аспектів), використовуючи комплекс евристичних методів: *когнітивні* (метод емпатії, метод евристичних запитань, метод гіпотез, дослідницькі методи, метод прогнозування), *креативні* («мозковий штурм», метод «Якщо б...», дослідницькі методи), *оргдіяльнісні* (метод взаємонавчання; методи діагностики). 2. З'ясування зв'язку навчального матеріалу з реальним життям. 3. Використання on-line тестів та тестових завдань, розроблених як на загальних, так і на місцевих освітніх платформах. Вибір кожним студентом необхідної кількості різнорівневих евристичних завдань (із низки запропонованих) в якості

домашнього завдання; визначення кінцевого освітнього продукту, способів його створення; формування (спільно зі студентами) чітких критеріїв оцінювання творчих завдань.

IV. *Блок самостійної роботи.* Самостійне виконання студентами евристичного завдання.

5. *Результативний блок.* Розгляд, коротке обговорення та оцінювання представлених здобувачами освіти різнорівневих евристичних завдань за допомогою запитань викладача і студентів, застосування діагностичних критеріїв і показників якості представлених освітніх продуктів; комп'ютерне тестування деяких завдань (за необхідністю).

Реалізація будь-якої нової стратегії вимагає змін, перш за все, у свідомості всіх учасників освітнього процесу. Для ефективного впровадження евристичних концепцій і технологій в освітній процес викладачі мають володіти набором необхідних концептуальних теоретичних і технологічних компетентностей. Досвід українських науковців та власні експерименти засвідчили, що саме евристичні технології спричиняють помітне покращення мотивації студентів до навчання, оволодіння ними достатнім і високим рівнем професійних знань та умінь.

Література:

1. Нефедченко О. І. Розвиток концепцій і технологій евристичної освіти у зарубіжній і вітчизняній педагогічній науці: монографія / за ред. М. О. Лазарева, О. Г. Козлової. *Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті*. Суми, 2019. С. 39–59.

3. Nefedchenko V.F., Nefedchenko O.I. Innovative techniques in Ukrainian higher institutions. *Nauka i edukacja w warunkach zmian cywilizacyjnych: Mater. III Międz. Konf. Nauk.-Prakt.* / Pod red. M.Andrzejewskiego – Warszawa: Nowa nauka, 2021. P. 9–11.

4. Нефедченко О.І., Нефедченко В.Ф., Гладченко О.Р. Евристична освіта – інноваційний феномен сучасної вищої школи. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. *Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Випуск 82. Київ: Видавничий дім «Гельветика». 2021. С. 117–123.